

طرح مستند

یک روز از تاریخ ایران

طراح:
احد بیوته

بسمه تعالی

مقدمه

امروزه حجم انبوهی از اطلاعات ریز و درشت که در باره تاریخ و آنچه در گذشته های دور براین سرزمین گذشته در منابع موجود است . نقل و قول های تاریخی اکثرا مستند و برپایه اسناد متقن که در سنگ نوشته ها و سایر منابع آمده، منابع مطمئنی برای شناخت گذشته است . در کنار این منابع برخی از رویداد ها علی رغم اهمیت بالا در منابع نوشتاری به صورت مستند نیامده و به صورت تاریخ شفاهی سینه به سینه نقل می گردد. حدودا نزدیک به پانزده سال در روستاهای نوار مرزی استان اردبیل با شوق تمام در مورد شناسایی این شهدا از سر علاقه شخصی ام تحقیق نموده و نزدیک به سی و پنج نفر از اسامی این شهدا را بعد از گذشت هفتاد و نه سال توانسته ام به همراه سرگذشت و نحوه شهادتشان راثبت نمایم.

اتفاقات بسیار عجیب و پیچیده ای در آن یک روز برای ایران رقم می خورد که متأسفانه تا کنون حتی محققین نیز به نکات ریز این اتفاقات توجهی نداشته اند بطور مثال خلع سلاح عشایر توسط رضا شاه یک سال قبل از قایله ۱۳۲۰ بود. عشایری که همیشه مانع ورود بیگانگان به خاک ایران در این قسمت از وطن بودند گاهی بیگانگان از خارج و رضا شاه بخاطر خوش خدمتی به آنها از داخل مورد تاخت و تاز قرار می دادند و....

و یا در مثالی دیگر که خیلی عجیب و جالب به نظر می رسد باید چنین گفت: صبح ساعت ۴ سفير کشور آلمان در منزل وزیر کشور شوروی حاضر شده و نامه ای به ایشان مبنی بر این موضوع که قوه قهریه ی آلمان الان وارد خاک شوروی شده را داده و شروع جنگ با آنها را اعلام می کند .دقیقا عین همین سناریو را دو کشور متحد، شوروی از شمال و انگلیس

از جنوب برای ایران اجرا نمودند، صبح ساعت چهار سفیران انگلیس و شوروی در خانه وزیر کشور ایران حاضر شده و نامه ی خود را که محتوای آن ورود قوای قهریه دو کشور به ایران بود را اعلان نمودند....

شاید در ظاهر به نظر بیاید این ورود به خاک ایران بخاطر جنگ جهانی دوم بود اما طبق تحقیقات و اطلاعات اسناد جمع آوری شده به جرات می گویم جنگ جهانی دوم فرصتی بود تا سناریویی که از قبل برای آذربایجان ایران نوشته بودند را عملی نمایند بطور مثال در مورد یکی از کاغذهای موجود در دست حقیر که همان روز از هواپیمای ارتش سرخ در آسمان اردبیل برای مردم پخش شده باید بگویم توسط یکی از چاپخانه های اردبیل به چاپ رسیده که با کمال افتخار اسمش را نیز در زیر آن ثبت نموده است و جالبتر از آن نیز این است که صاحب همین چاپخانه بعد از تشکیل حکومت پیشه وری در آذربایجان جهت تجزیه ایران بعنوان وزیر ارشاد منصوب می شود و اینها همه نشان از برنامه های از پیش تعیین شده بیگانگان است که نشان از مظلومیت هرچه بیشتر این شهدای ثبت شده توسط حقیر می باشد. شهدایی که برخلاف حکم رضا شاه وبا لیبک گفتن به مجتهدین وقت طبق فتاوی موجود جان خود را فدای این خاک نموده و تا امروز با گمنامی و مظلومیت در تاریخ مانده اند. جایگاه این افراد آنقدر در بین مردم روستاهای مرزی که این قهرمانان در آنجا مقاومت کرده اند آنقدر رفیع است که برایشان داستانها ساخته و سینه به سینه آن را حفظ کرده و روی مزارشان فاتحه می خواننده و در همه نقاطی که مزار این شهدا وجود دارد بعنوان شهید گمنام، شهید غریب، قهرمانان ۱۳۲۰ و... یاد می کنند.

اتفاقات سوم شهریور ۱۳۲۰ و آنچه در روستاهای مرزی استان اردبیل بعنوان خاک ایران توسط عشایر غیور افتاده بجز کتابی که اینجانب طی تحقیقاتم بعنوان یک روز از تاریخ ایران گرد آوری نموده ام تا کنون در هیچ مستند نوشتاری یا تصویری ثبت و ضبط نشده است. این اتفاقات بسیار بزرگ با رشادتهای شهدای پر افتخارش برای حفظ این آب و خاک در هر زمان وجود داشته و خواهد داشت اما وظیفه ما حکم میکند تا گوشه ای از زحمات این انسانهای مخلص را به نحو احسن و شایسته با توانمان در قالب مستندی از خود به نسلهای آینده و تاریخ این وطن به یادگار بگذاریم.

اهمیت موضوع :

طرح مستند یک روز از تاریخ ایران باتوجه به آنچه در تاریخ در ارتباط با سوم شهریور ثبت شده و بنا بر گفته های ریش سفیدان و شاهدان عینی مقاومت دلیران مرزدار ما را بر آن می دارد تا این جمله را بر خود یا د آور شویم که هر کس تاریخ را نداند باید تجربه کند. لذا تمامی جانفشانی های بی منت در اقصی نقاط مرزی، فرهنگ ایثار و از جان گذشتگی، مقاومت و شهادت را به صورت عینی و عملی به نسل آینده آموخته است. این فرهنگ که در طول تاریخ نهادینه شده است حتی تا زمان حال نیز گسترده شده و روز به روز نیز در پوست و خون این ملت جاری می شود و لازم است که این فرهنگ به نسل های آینده به صورتی موروثی منتقل شود. اسناد و تحقیقات ۱۵ ساله طراح مانند راز های سر به مهری است که تاکنون این اسناد ناب در هیچ جا باز گو نشده و اهمیت جمع آوری آنها دلیل محکم تولید این مستند است .

مسائل پیش رو :

با توجه به مشروح طرح فوق ، مسایلی که در این مستند با آن روبرو شده سعی خواهیم کرد در طول مستند به آنها پاسخ دهیم به شرح ذیل می باشد :

- ۱- دلیل حمله ارتش سرخ به ایران و موضع حکومت مرکزی به مقابله با این تهاجم.
- ۲- وضعیت سیاسی اجتماعی ایران بویژه منطقه مرزی در آن زمان.
- ۳- نحوه مقاومت عشایر و سربازان مرزی و ویژگیهای ارتش ایران.
- ۴- نقش مراجع دینی و نیز تاثیر باورهای دینی و مذهبی عشایر در مقابله با بیگانگان.
- ۵- آثار حمله ارتش سرخ بر منطقه مرزی.

ایده :

می خواهیم بگوییم عشایر غیور شاهسون در طول تاریخ همواره در مقابل هجوم بیگانگان رشادت ها و از جان گذشتگی های بی بدیلی را از خود به جای گذاشته اند ، تا جایی که طبق مستندات ، بیشتر از دوازده هزار شهید را در مقابل بیگانگان به عنوان مدافعان و سربازان تقدیم وطن کرده اند . این مقاومت ؛ ایستادگی ، پایداری ، وطن دوستی را سینه به سینه به نسل های آینده آموختند . همچنان که هستند افرادی که پدر بزرگ هایشان در جنگ ایران و ارتش سرخ و فرزندانسان در جنگ تحمیلی ایران و عراق به شهادت رسیدند . و این وطن دوستی در گذشته و هویت ایرانیان همیشه نهفته بوده و چنین ملتی با گذشته پرافتخار خود هرگز سر تسلیم در مقابل تهاجم بیگانگان سر فرود نمی آورد.

سرفصل های پژوهش یا مباحث پژوهشی مرتبط با مستند:

- ۱- پیشینه غیور مردی دلیران عشایر و نحوه ساماندهی نیرو های عشایری در سرحدات ایران
- ۲- نام آوران جنگ های عشایر در مقابل بیگانگان خصوصا ارتش سرخ شوروی و تدابیر جنگی منحصر به فرد این فرماندهان عشایری
- ۳- نقش مراجع تقلید در هدایت و ساماندهی این جهاد در آن دوره
- ۴- کارشکنی های دولت وقت در خصوص عدم مقابله و مقاومت نیروهای حاضر در پاسگاه های دولتی که منجر به فرار ارتش شده و تنها عشایر دلیر نسبت به مقاومت و پاسداری از کیان ملت و خاک این کشور اقدام کرده اند

- ۵- قساوت و بی رحمی نیروهای ارتش سرخ در باره این غیور مردان که نشانه های مقاومت بوده اند.
- ۶- چگونگی خلع سلاح عشایر که نتیجه آن تسخیر شمال غرب کشور و پیشروی ارتش سرخ تا شهر قزوین شده است.
- ۷- بررسی اتفاقات ۳ شهریور ۱۳۲۰ و مقاومت جانانه شهدا در سرحدات ایران
- ۸- بررسی جریان های مخرب داخلی که بر علیه این نوع از مقاومت ها شکل می گرفته است از جمله تفکرات مخرب فروغی نخست وزیر وقت دوره ۱۳۲۰ و تطبیق آن با دوره اوایل جنگ تحمیلی ایران و عراق
- ۹- چگونه شاهسون ها بدون سلاح و بدون هیچ تشکل نظامی در مقابل آخرین حمله قوای ارتش سرخ مقاومت کرده اند ؟
- ۱۰- دلیل جنگ و هجوم ارتش سرخ به ایران و نحوه برخورد حکومت مرکزی با این موضوع

شیوه مد نظر برای تولید مستند:

در این مستند با استفاده از شیوه تعاملی و پژوهشی و توضیحی با بهره جستن از بخش هایی از شیوه مشاهده ای نسبت به بیان دغدغه های مستند ساز اقدام خواهد شد.

ساختار :

گفتار متن در این مستند از زبان دانای کل می باشد . محقق مستند نسبت به بررسی وقایع سوم شهریور به صورت میدانی و با شیوه گفتگو با ریش سفیدان و محققین تاریخ عشایر و با مراجعه به عکس ها و اسناد در کتاب خانه های مرجع اقدام و با بهره گیری از موقعیت های دفن شهیدان عشایر روز سوم شهریور ۱۳۲۰ به بیان وقایع می پردازد . گفتنی است محقق در حدود ۱۵ سال به جمع آوری اسناد ناب در بین عشایر پرداخته است و با دوربین هندی کم شخصی به تصویر برداری از اشخاص و هم چنین مصاحبه چهره به چهره اقدام کرده حال آنکه بسیاری از مصاحبه شوندگان از حاضرین این روز در حال حاضر در قید حیات نمی باشند و فیلم های هندی کم موجود که از کیفیت مناسبی برخوردار هستند در این مستند به صورت اسناد مورد بهره برداری قرار خواهند گرفت .

تصویر نامه :

گفتار متن به همراه تصاویری از جنگ تحمیلی ایران و عراق آغاز می شود . موضوع به صورت کلی به همراه تصاویر آرشیوی بیان می شود . سخن از حمله بیگانگان به خاک وطن پی گرفته می شود . کمک ها و پشتیبانی از جنگ به همراه تصاویری از عشایر و کمک رسانی به جبهه ها بیان می شود . تصویر به مزار شهید ی می رسد که از شهدای جنگ تحمیلی است . اشاره به منطقه مغان می شود و شهدایی که تقدیم اسلام و ایران شده است . محقق بر سر مزار شهید فاتحه می خواند و اشاره به این موضوع که این شهید هزاران کیلو متر دور تر از محل زندگی خود به شهادت رسیده

است . این شهید اهمیت مرز را می دانست . او از مرز نشینان دشت مغان بوده و برای او مرز و سرحد مهم بود . حال آنکه مرز محل زندگی خود دارای امنیت بود ، به مرز های جنوبی کشورش رهسپار شده است . تا آنجا پشتیبان مرز های ایران شود . مرزبانی با گوشت و خون آنان عجین بود ، چونکه پدر بزرگش در جنگ جهانی دوم در مرز های شمالی جنگیده و به شهادت رسیده است . از اینجا ماجرا آغاز می شود تصاویری از جنگ آوری عشایر با سلاح های قدیمی دیده می شود . اتفاقات سوم شهریور ۱۳۲۰ با تحقیق میدانی محقق باز خوانی می شود و در کنار کارشناس تاریخی و مردم شناسی منطقه مغان نسبت به این باز خوانی گفتگو انجام می گیرد . گفتار متن درباره آن روز به خصوص و حوادث پیرامون آن بیان می شود . به سراغ اسناد می رویم . عکس ها نشانگر افراد حاضر در صحنه هستند . محقق به سراغ فیلم های تهیه شده توسط خود رفته و با پخش مصاحبه ها نحوه جنگ عشایر را باز گو می کند . ساختار رده بندی نیرو های جنگاور عشایر و تهیه سلاح هایشان مورد بررسی قرار می گیرد . تصاویری از دوران صفوی و نام گذاری عشایر منطقه بعنوان شاهسون ها با گفتار متن همراه شده و معنی حقیقی شاهسون ها توسط محقق و گفتگوی او با کارشناس بیان می شود . و نهایتا دلایل عدم توفیق عشایر و اشغال خاک ایران توسط ارتش سرخ از شمال و ارتش انگلیس از جنوب مورد بررسی قرار می گیرد . و سخن با این نکته به پایان می رسد که برای عشایر خاک وطن دارای اهمیت است و مرز شمالی و جنوبی فرقی ندارند . عشایر همیشه آماده جانفشانی و مقاومت در برابر تهدیدات است .

باتشکر

احدیوته

محقق و نویسنده